

Tipološka kategorizacija ruralnih naselja

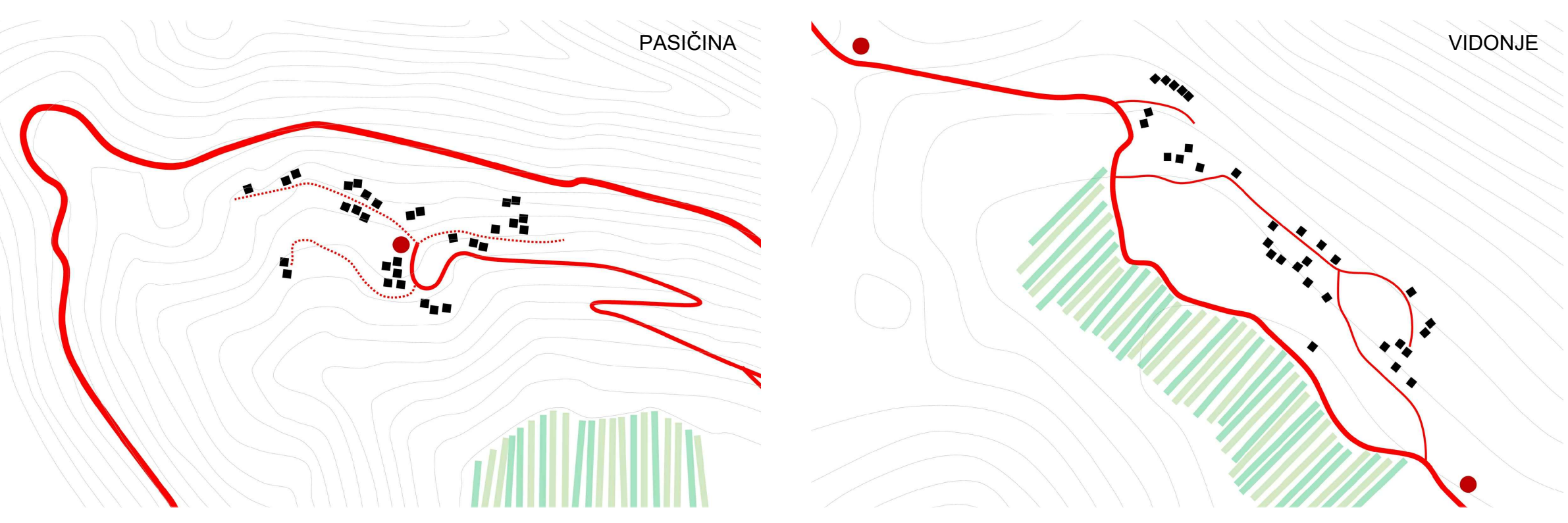
NASELJA BRDA I POBRĐA

Naselja brda i pobrđa obuhvaćaju najveću grupu ruralnih naselja doline Neretve. To su u pravilu stari zaseoci u prometno izoliranim dijelovima gdje je izgradnja organski srasla s brdskim krajolikom. Radi se o biserima tradicijske ruralne arhitekture kao što je područje oko Pasićine u zaleđu Ploča ili područje Vidonja u Zažablju.

Naselja su smještena na rubovima obradivih poljoprivrednih površina jer se obradiva zemlja čuvala za poljoprivredne djelatnosti. Padine brda koriste se za stvaranje zanimljivih struktura sraslih s krajolikom. Skromne seoske kuće formiraju izdužene nizove koji prate slojnice terena. Prostori između kuća formiraju polujavne prostore pojedinih domaćinstava.

Arhitektura je uglavnom tradicionalno kamena, jednostavnih volumena. Rijetke su katnice i kuće većih gabarita. Crkve i druge javne građevine najčešće su smještene izvan samog naselja/zaseoka ili na njegovim rubovima te služe za nekoliko zaselaka.

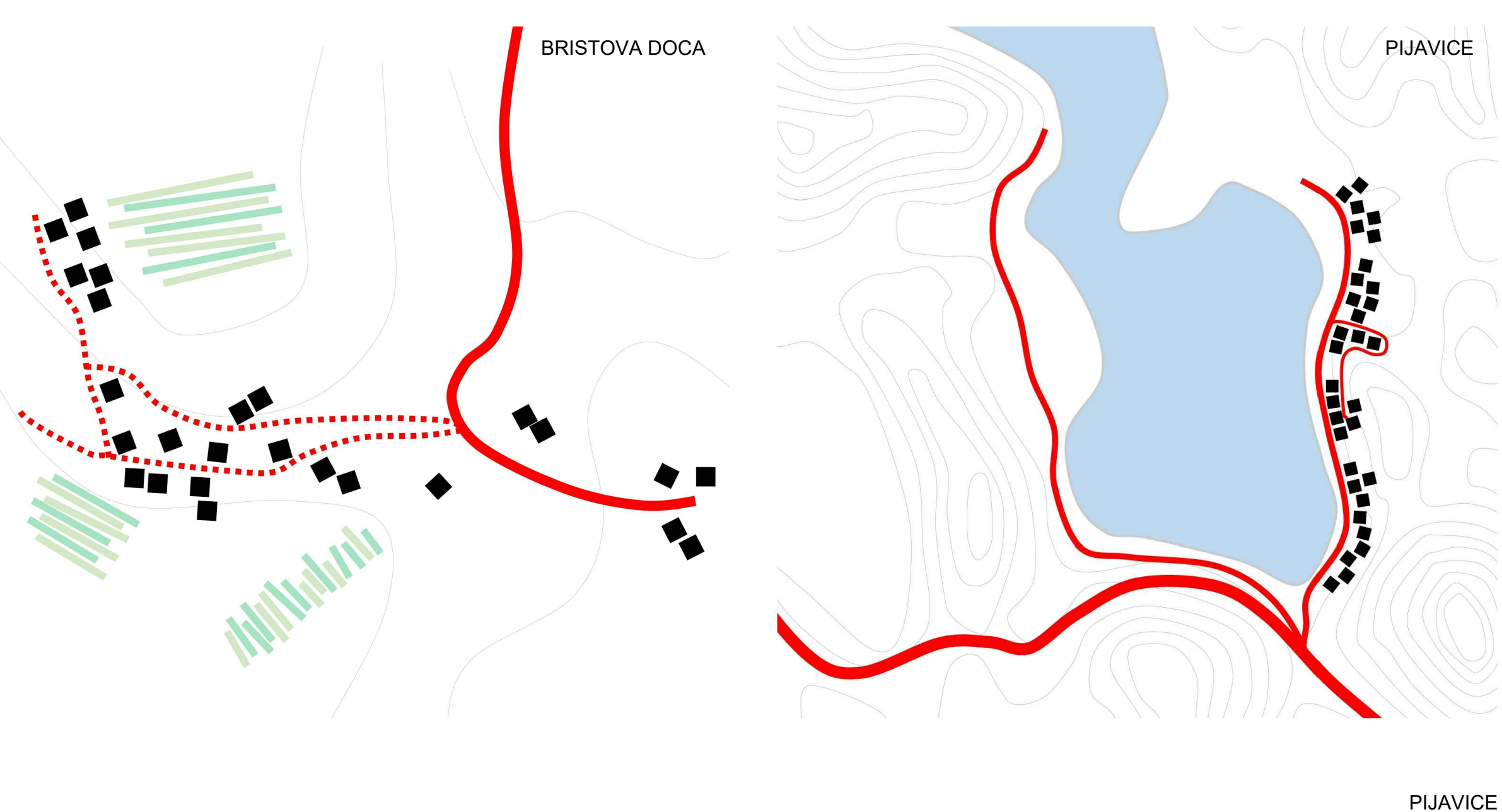
Pojedinačna stabla sudjeluju u formiranju javnih prostora i stvaraju prostorne akcente se pomažu u stapanju slike naselja s krajolikom. Zbog nedostatka prometne i druge infrastrukture te procesa iseljavanja upravo u ovoj grupi naselja najviše je napuštenih naselja, ali i naselja s najbolje očuvanom izvornom graditeljskom strukturom.

U prostoru u neposrednoj blizini Baćinskih jezera stvorena je grupa prepoznatljivih naselja baćinskog područja. Najstarija naselja nalaze se u brdskom dijelu iznad nepristupačne obale te slijede tradicijske obrasce naselja brda i pobrđa.

Iz brojnih se naselja otvaraju lijepe vizure prema moru ili prema jezerima. Izgradnjom Jadranske magistrale veliki broj starih naselja ostao je prometno izoliran te su ona danas napuštena (Krilići, Giljevići, Marinovići...).

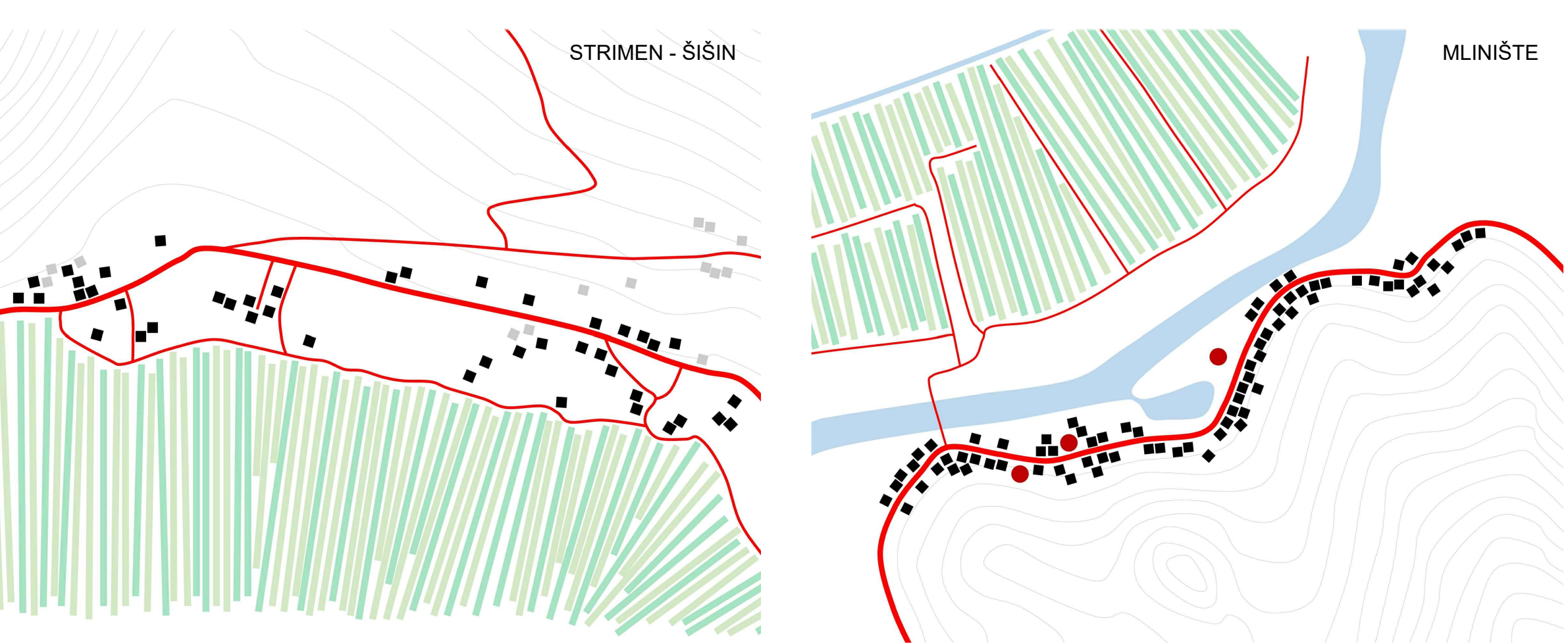
Na južnim i istočnim obalama Baćinskih jezera u dvadesetom je stoljeću nastala linearna izgradnja novih naseobinskih skupina (Bara, Pijavice, Peračko Blato). Namjena je uglavnom stambena i turistička. Radi se o izgradnji koja bitno odudara od obrazaca tradicionalne gradnje a da se pri tom ne stvaraju nove prostorne kvalitete suvremenim arhitektonskim jezikom.

Velikim melioracijskim zahvatima u drugoj polovici 20. stoljeća u potpunosti je promijenjen nekad močvaran karakter doline te su stvorene impresivne poljoprivredne površine koje su i danas osnova gospodarstva neretvanskog kraja.

Ovo je dovelo do procesa napuštanja brdskih naselja te stvaranja novih naselja na rubovima doline. Pritom su formirane prepoznatljive grupe pojedinih poteza: prostor uz desansku dolinu (Strimen, Šišin, Vrijaci, Desne), prostor Podrujnice (Matijevići, Momići, Orepak), potez od Mliništa prema jezeru Kutu (Bijeli Vir, Mlinište, Badžula) te potez na jugu doline (Trn, Lučina, Lovorje).

U pravilu ova naselja imaju stare jezgre u obliku zaseoka na povišenim dijelovima (što se ilustrativno vidi na primjeru naselja Strimen i Šišin) te noviju linearnu izgradnju duž prometnica koje prolaze rubom doline. Novija izgradnja uglavnom je bez većih arhitektonskih kvaliteta ali i bez osobitih prostornih konflikata. Prisutni su procesi spajanja građevinskih područja nekoliko naselja u jedinstveni linearni potez.

NASELJA RUBA DOLINE